

**Зупинення діяльності приватного виконавця строком на один місяць
під час дії воєнного стану на підставі наказу Міністерства юстиції
України як дисциплінарне стягнення**

Верба Ольга Богданівна ¹

Опубліковано	Секція	УДК
10.11.2025	Право	347.952

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17887606>

Анотація. У статті досліджено правову природу дисциплінарної відповідальності приватного виконавця як представника професії суспільної, публічної довіри та носія публічного мандата у сфері примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів. На основі аксіом загальної теорії права, доктринальних підходів та європейських стандартів (Rec(2003)17, СЕРЕJ, UINJ) обґрунтовано авторське визначення дисциплінарної відповідальності виконавця як публічно-правового виду юридичної відповідальності, спрямованої на захист публічного інтересу, прав учасників виконавчого провадження та «fides publica» щодо інституту приватного виконання. Особливу увагу приділено спеціальному механізму (протягом періоду дії воєнного стану) зупинення діяльності приватного виконавця за п. 6-1 розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Доведено, що за своїм змістом цей механізм відповідає усім ознакам юридичної відповідальності й має бути кваліфікований як дисциплінарна відповідальність з особливостями процесуальної форми. Аргументовано, що протиставлення дисциплінарного стягнення та зупинення діяльності приватного виконавцяє результатом формалістичного, телеологічно дефектного тлумачення, яке ігнорує єдність нормативної моделі контролю за діяльністю виконавців. На підставі аналізу Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців та судової практики обґрунтовано, що включення до її складу приватного виконавця, стосовно якого застосовано зупинення діяльності за ознаками грубого порушення приватним виконавцем вимог законодавства щодо примусового виконання рішень, формує «defectus compositionis» органу, ставить під сумнів легітимність ухвалених рішень і становить загрозу публічній довірі. Запропоновано низку змін до законодавства України, які спрямовані на закріплення вимоги бездоганної дисциплінарної репутації членів Дисциплінарної комісії приватних виконавців.

Ключові слова: боржник і стягувач, виконавче провадження, виконавчі документи, державний / приватний виконавець, дисциплінарна відповідальність, захист прав особи у виконавчому провадженні, заходи примусового виконання, звернення стягнення, оскарження діянь виконавця, підстави виконання, примусове

¹ кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська Політехніка»; професор кафедри права Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»; приватний виконавець виконавчого округу Львівської області; медіатор; olha.b.verba@lpnu.ua; olga.verba.sydor@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-9254-9575>.

виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, процесуальний статус виконавця, суд, ухвала / рішення / акт суду.

Suspension of a Private Enforcement Officer from Professional Activity for One Month during the Period of Martial Law pursuant to an Order of the Ministry of Justice of Ukraine as a Disciplinary Sanction

Abstract. The article examines the theoretical and legal nature of the disciplinary liability of the private enforcement officer as a member of a profession of public (societal) trust and the holder of a public mandate in the field of enforcement of judgments of courts and other adjudicatory bodies. Drawing on the axioms of the general theory of law, doctrinal approaches and European standards (Rec(2003)17, CEPEJ, UIHJ), the author substantiates a definition of the disciplinary liability of an enforcement officer as a public-law form of legal liability aimed at protecting the public interest, the rights of parties to enforcement proceedings and the *fides publica* in respect of the institution of private enforcement. Particular attention is devoted to the special mechanism, applicable for the period of martial law, for suspending the activity of a private enforcement officer pursuant to para. 6-1 of Section IV of Law No. 1403-VIII. It is demonstrated that, in terms of its substance, this mechanism displays all the essential features of legal liability and must therefore be classified as disciplinary liability implemented in a modified procedural form. It is argued that the contraposition of disciplinary sanctions and the suspension of activity results from a formalistic and teleologically defective interpretation which disregards the unity of the normative model of control over the activity of enforcement officers. On the basis of an analysis of the Regulation on the Disciplinary Commission of Private Enforcement Officers and relevant case-law, the article shows that the inclusion in its composition of a private enforcement officer whose activity has been suspended on the ground of indications of a gross breach of the legislation on compulsory enforcement of decisions gives rise to a *defectus compositionis* of the body, calls into question the legitimacy of its decisions and constitutes a threat to public trust. The author proposes specific amendments to legislative and subordinate regulation designed to entrench the requirement of an unblemished disciplinary record for members of the Disciplinary Commission of Private Enforcement Officers.

Keywords: debtor and enforcement creditor, enforcement proceedings, enforcement documents, state / private enforcement officer, disciplinary responsibility, protection of a person's rights in enforcement proceedings, measures of enforcement, foreclosure, appeal against enforcement officer's actions, grounds for enforcement, enforcement of court and other jurisdictional bodies decisions, procedural status of the enforcement officer, court, court ruling / decision / act.

Вступ

Становлення в Україні інституту приватних виконавців об'єктивно актуалізувало проблему їхньої юридичної відповідальності як носіїв делегованих владних повноважень та представників професії суспільної довіри. Приватний виконавець, здійснюючи «*officium publicum*» у сфері примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, торкається не лише приватних інтересів сторін, а й суспільного, публічного інтересу, довіри до правосуддя та авторитету держави. За цих умов особливого значення набуває правильне розуміння правової природи дисциплінарної відповідальності приватного виконавця як реакції держави і професійної спільноти на порушення високих стандартів професії приватного виконавця.

Актуальність досліджуваної проблематики істотно посилилася в умовах запровадження в Україні правового режиму воєнного стану [6] та появи особливої

процедури зупинення діяльності приватного виконавця за підп. 4 п. 6-1 розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 р. № 1403-VIII [5]. Саме ця процедура стала предметом суперечливих тлумачень.

Ступінь наукової розробки проблеми є фрагментарним. Загальнотеоретичні засади юридичної відповідальності ґрунтовно висвітлені у працях П. М. Рабіновича, Ю. С. Шемшученка та інших представників науки теорії права; питання дисциплінарної відповідальності приватних виконавців висвітлювали О. В. Соломко, О. М. Овчаренко, М. Навроцький. Водночас, спеціальне дослідження правової природи дисциплінарної відповідальності приватного виконавця як носія публічного мандата та представника професії суспільної довіри у вітчизняній науці до цього часу відсутнє. Належно не інтегровано також стандарти Ради Європи (Rec(2003)17, CEPEJ) і деонтологічні орієнтири Світового Союзу виконавців (International Union of Judicial Officers – UIJ) щодо дисциплінарної відповідальності осіб, які здійснюють примусове виконання.

Метою статті є комплексне теоретико-правове осмислення дисциплінарної відповідальності приватного виконавця як публічно-правового виду юридичної відповідальності, а також концептуальна кваліфікація механізму зупинення діяльності приватного виконавця за підп. 4 п. 6-1 розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» як різновиду дисциплінарної відповідальності з особливостями процесуальної форми.

Методологічну основу дослідження становить методологічний плюралізм із поєднанням загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних підходів. Використано діалектичний і системний методи для виявлення внутрішніх зв'язків між публічно-правовою природою статусу приватного виконавця та його відповідальністю; структурно-функціональний і аксіологічний методи – для з'ясування ролі дисциплінарної відповідальності у забезпеченні балансу між владними повноваженнями та відповідальністю. Формально-догматичний та герменевтичний методи застосовано для аналізу норм Конституції України, Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», підзаконних актів і судової практики з позицій системного та телеологічного тлумачення («ratio legis» відповідних приписів). Порівняльно-правовий метод використано для співставлення українського правового регулювання з польським та французьким досвідом, а також із рекомендаційними актами Ради Європи та UIJ. Методи аналізу, синтезу, абстрагування та теоретичного моделювання дозволили сформулювати авторське бачення дисциплінарної відповідальності приватного виконавця і розробити нормативні пропозиції, спрямовані на удосконалення механізму дисциплінарної відповідальності у сфері примусового виконання рішень.

Результати

На початку нашого дослідження зауважимо, що науковець-правник покликаний служити істині, а не вправності у маніпулюванні словами. Чесність для науковця-правника – визначальна: там, де закінчується інтелектуальна доброчесність, починається софістика, замаскована під право. Софіст задовольняється переконливістю аргументу, незалежно від його істинності та справедливості; натомість, науковець-правник зобов'язаний підпорядковувати логіку, техніку тлумачення й риторику одному критерію – чесному, внутрішньо послідовному й відповідальному пошуку правди про право.

Наведемо відомі **аксіоматичні положення про юридичну відповідальність**, викладені П. М. Рабіновичем. Так, як пише учений, *соціальною сутністю*

правопорушення (юридично протиправне винне діяння деліктоздатного суб'єкта, яке є особистісно або суспільно шкідливим чи небезпечним) є завдання шкоди тим особистим, груповим чи загальносоціальним інтересам, які юридично захищені державою. **Юридична відповідальність** – це закріплений у законодавстві і забезпечуваний державою юридичний обов'язок правопорушника зазнати примусового позбавлення певних благ, що йому належали. *Соціальною сутністю юридичної відповідальності* є здійснювана «руками держави» природна негативна реакція суспільства (принаймні тієї його частини, волю якої виражає держава) на порушення певних соціальних або особистих інтересів, на «пошкодження» певних соціальних чи особистих благ. *Види юридичної відповідальності*: конституційна; адміністративна; цивільна; **дисциплінарна**; матеріальна; кримінальна. *Стадії юридичної відповідальності*: - виникнення відповідальності (з моменту вчинення правопорушення як юридичного факту, що викликає відповідне правовідношення); - встановлення компетентними державними органами суб'єкта (та інших елементів) правопорушення; - визначення виду і «дози» (міри) відповідальності (в акті застосування санкції юридичної норми); - реалізація конкретних заходів юридичної відповідальності, визначених відповідним правозастосувальним актом [7, с. 186–193].

Black's Law Dictionary поняття «liability» визначає як стан, за якого особа є зв'язаною чи зобов'язаною з погляду права або справедливості щось перетерпіти, учинити, сплатити чи відшкодувати; юридична відповідальність – це юридичний обов'язок особи «відповісти за вчинене» [14, с. 376–377].

Ю. С. Шемшученко *юридичну відповідальність* розуміє як вид соціальної відповідальності, сутність якої полягає у застосуванні до правопорушників (фізичних та юридичних осіб) передбачених законодавством *санкцій*, що забезпечуються у примусовому порядку державою. Юридична відповідальність є правовідношенням між державою в особі її органів і правопорушником, до якого застосовують юридичні санкції з *негативними для нього наслідками* (позбавлення волі, штраф, відшкодування шкоди тощо). Видами юридичної відповідальності є негативна (ретроспективна) і позитивна. Перший вид пов'язаний зі скоєнням правопорушення і супроводжується негативними наслідками для винної особи. Другий виникає з юридичного обов'язку відповідних суб'єктів здійснювати позитивні, корисні для суспільства функції і реалізується у регулятивних правовідносинах (відповідальність Кабінету Міністрів перед Верховною Радою України, народних депутатів України перед виборцями тощо). Юридична відповідальність є важливим засобом забезпечення законності і правопорядку в країні, належної реалізації Конституції України та чинного законодавства, стимулює правомірну поведінку суб'єктів суспільних відносин, сприяє формуванню у населення поваги до закону і права, а отже, є істотним фактором побудови правової держави в Україні [11, с. 437].

Серед *ознак юридичної відповідальності* у правничій доктрині виокремлюють, зокрема, такі: - юридична відповідальність застосовується спеціально уповноваженими державою органами і пов'язана із *державним примусом*. *Державний примус* – це *можливість держави зобов'язати суб'єкта, попри його волю і бажання, вчинити певні дії*. За наявності факту правопорушення держава зобов'язує особу поновити (компенсувати) порушені права та свободи інших суб'єктів, *перетерпіти певні негативні наслідки*; - вона здійснюється у спеціальних процедурних формах; - вчинення

правопорушення і подальша реалізація юридичної відповідальності виражаються у державному і суспільному осуді правопорушника, покладенні на нього додаткового обов'язку, пов'язаного з поновленням порушеного правопорядку, з конкретними обмеженнями особистого, організаційного або майнового характеру, які винна особа зобов'язана перетерпіти, тобто понести відповідне покарання.

Дисциплінарна відповідальність виконавця – це вид юридичної відповідальності публічно-правового характеру, який встановлено нормами публічного права та нормами, які містять акти професійного самоврядування, і полягає в обов'язку виконавця, що належить до корпорації осіб, які є представниками професії суспільної довіри й реалізують від імені держави владні повноваження у сфері примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, зазначених передбачених законом та корпоративними приписами санкцій за винне порушення професійних і етичних обов'язків, з метою забезпечення належного рівня здійснення делегованої державою функції.

Дисциплінарна відповідальність виконавців концептуально засвідчує, що, попри здійснення ними професійної діяльності на засадах самозайнятості, самофінансування, виконавець не виходить із площини публічно-правових відносин, оскільки реалізує делеговані йому від імені держави владні повноваження у сфері примусового виконання судових рішень. Саме користування публічним мандатом – правом діяти від імені держави та застосовувати державний примус – об'єктивно розміщує судового виконавця серед суб'єктів, які, в разі неналежного здійснення цих владних повноважень мають нести спеціальний вид юридичної відповідальності – дисциплінарну [16, с. 17–19]. При цьому виконавці, як представники юридичних професій суспільної довіри, за неналежне здійснення своїх повноважень підлягають більш інтенсивним формам юридичної реакції, ніж представники інших професій. Функціональне призначення дисциплінарної відповідальності виконавця полягає у забезпеченні належного рівня здійснення публічної служби у сфері виконавчого провадження: вона покликана охороняти не лише внутрішньокорпоративний вимір професії – через підтримання стандартів колегіальності, лояльності, поваги до колег та дотримання засад чесної професійної конкуренції, а, передусім, гарантувати законне, добросовісне й професійно бездоганне здійснення примусового виконання рішень як різновиду публічно-владної діяльності [17, с. 47–48].

Відповідно до п. 4 Рекомендації Rec (2003) 17 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо примусового виконання, ухваленої Комітетом Міністрів Ради Європи на 851 засіданні заступників міністрів 09.09.2003 р. [8], службовці, відповідальні за примусове виконання, при виконанні своїх обов'язків мають бути чесними й компетентними і завжди діяти відповідно до визнаних високих професійних і етичних стандартів. Згідно з п. 6 цієї Рекомендації Rec (2003) 17 службовців, відповідальних за примусове виконання, у разі виникнення підозр у зловживанні ними своїм посадовим становищем слід притягати до дисциплінарної, цивільної та / або кримінальної відповідальності, і якщо їхня провина буде доведена, застосовувати відповідні санкції.

П. 80 Керівних принципів щодо кращого запровадження існуючої Рекомендації Ради Європи стосовно примусового виконання (CEPEJ(2009)11REV2), схвалених Європейською комісією з питань ефективності правосуддя на 14-му пленарному

засіданні у Страсбурзі 17.12.2009 р. [12], визначає, що *порушення законів, підзаконних актів або правил професійної етики, вчинені особами, які здійснюють примусове виконання, навіть поза межами їхньої професійної діяльності, повинні тягнути за собою дисциплінарні санкції*.

Світовий Союз виконавців (UIN) виходить з того, що виконавець є носієм делегованих державою повноважень щодо примусового виконання рішень юрисдикційних органів, а також – довіреною третьою стороною, тому до нього має застосовуватися суворий контроль і *реальна дисциплінарна відповідальність за порушення закону, Кодексу етики, професійних стандартів* [21, с. 78–89; 15; 13, с. 21–23].

Дисциплінарна комісія приватних виконавців при Міністерстві юстиції України [3] покликана виконувати «очисну» функцію щодо професійної спільноти приватних виконавців [1]. Приватні виконавці здійснюють «*officium publicum*» (публічну службу від імені держави для спільного блага) у сфері примусового виконання рішень судів, ухвалених іменем держави Україна, а відтак, несуть підвищений тягар довіри та відповідальності перед суспільством («*fides publica*» – публічна, суспільна довіра, тобто, це довіра суспільства до інститутів держави та носіїв публічної влади, зокрема, приватних виконавців; суспільство виходить з того, що те, що вони роблять, є правдивим, законним і добросовісним; це, водночас, привілей і джерело підвищеної відповідальності, оскільки будь-яка недоброчесна поведінка завдає шкоди не лише репутації однієї особи, а й підриває довіру, авторитет та гідність інституту приватного виконання загалом («*dignitas officii*»), звідси – дисциплінарна відповідальність для професій публічної довіри). Ці прояви девіантної поведінки влучно окреслює стародавній афоризм «*unius recudis scabies totum commaculat gregem*»: одна «уражена» вівця компрометує все стадо. Індивідуальне протиправне діяння, допущене приватним виконавцем, здатне сформувати в очах суспільства негативний образ усієї професійної спільноти («*unius culpa omnes luunt*»), якщо на нього не буде своєчасної та належної реакції. Саме для нейтралізації цього руйнівного ефекту та відновлення рівноваги між владними повноваженнями і відповідальністю законодавцем передбачено дисциплінарну відповідальність приватних виконавців як вид юридичної відповідальності. Те, що окремий приватний виконавець поводить негідно, не означає, що треба ліквідувати професію, а слід усунути зловживання, зокрема, шляхом притягнення його до дисциплінарної відповідальності («*abusus non tollit usum*»).

Механізм притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності визначений Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [5] відповідає загальнотеоретичній моделі юридичної відповідальності: наявність правопорушення як юридичного факту, встановлення його складу компетентним органом, індивідуалізація міри відповідальності та реалізація відповідних санкцій.

Погоджуємося з О. В. Соломком, що Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» визначено місце дисциплінарної відповідальності приватного виконавця у системі видів юридичної відповідальності [10]. Згідно зі ст. 37 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» приватний виконавець несе за свої рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду цивільно-правову, адміністративну чи кримінальну відповідальність у

порядку та обсягах, установлених законом, а також дисциплінарну відповідальність у спеціальному порядку, визначеному цим Законом. Практика функціонування інституту приватних виконавців із 2017 р. підтверджує, що саме дисциплінарна відповідальність стала найбільш уживаним видом юридичної відповідальності приватних виконавців.

З огляду на підстави дисциплінарної відповідальності – вона настає лише за вчинення дисциплінарного проступку (ч. 1 ст. 38 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»). Законодавець сформулював вичерпний перелік його складів: зайняття діяльністю, несумісною з діяльністю приватного виконавця; порушення правил професійної етики; розголошення професійної таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків; невиконання статуту Асоціації приватних виконавців України, рішень Ради приватних виконавців України та з'їзду приватних виконавців України (ч. 2 ст. 38 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»).

Механізм притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності за «довоєнною процедурою» унормовано ст.ст. 34–41 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», розгорнутий аналіз яких здійснено О. В. Соломкою [10].

Запровадження воєнного стану [6] в Україні зумовило появу особливої, спрощеної процедури притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності. (п. 6-1 розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»), яка, за сутністю, накладається на класичну процедуру дисциплінарної відповідальності.

Як нами уже зазначалося раніше [1], протягом дії воєнного стану в Україні така процедура розгляду подань Дисциплінарною комісією приватних виконавців при Міністерстві юстиції України видається доцільною. За цих умов законодавець свідомо відходить від повної, розгорнутої дисциплінарної процедури, побудованої для довоєнного періоду, на користь більш економної, документарної моделі, яка дозволяє оперативно нейтралізувати ризики для належного функціонування системи примусового виконання рішень, не руйнуючи при цьому її базових гарантій. Стосовно правової природи процедури розгляду подань Дисциплінарною комісією в період дії воєнного стану можна зробити аналогію з позовним та наказним провадженнями, для прикладу. Як відомо, якщо позовне провадження репрезентує повну, класичну процесуальну форму зі забезпеченням усіх елементів змагальності, усності та безпосередності, то наказне провадження, навпаки, є документарним, спрощеним, побудованим за моделлю «*acta publica probant se ipsa*», тобто на підставі письмових доказів без виклику сторін, заради реалізації принципу процесуальної економії Подібну дихотомію ми можемо простежити й у порівнянні довоєнної процедури дисциплінарного провадження щодо приватних виконавців, за якою проводилося засідання Дисциплінарної комісії за участю приватного виконавця, із тепер чинною процедурою, встановленою на час дії воєнного стану, в якій акцент зміщується на швидке документарне реагування та колегіальне погодження рішення без повної процесуальної форми. У цьому сенсі діє «*lex specialis*» воєнного періоду, яка дещо модифікує процедурну оболонку дисциплінарного провадження, зберігаючи сутність

притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності як юридичної реакції держави на професійний делікт.

З огляду на наведені нами вище відомі аксіоми загальної теорії права, «воєнний механізм» зупинення діяльності приватного виконавця за п. 6⁻¹ розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» демонструє всі ключові ознаки юридичної відповідальності: нормативну визначеність підстав (грубе порушення вимог законодавства щодо примусового виконання рішень), застосування заходу державного примусу (видання наказу Мін'юсту), настання негативних наслідків для суб'єкта (тимчасова заборона здійснювати професійну діяльність і, як наслідок, позбавлення винагороди), існування спеціальної процесуальної форми (подання керівника структурного підрозділу, його погодження членами Дисциплінарної комісії, видання відповідного наказу, окремий порядок поновлення діяльності). З урахуванням закріпленого у ст. 92 Конституції України [2] вичерпного переліку видів юридичної відповідальності (цивільно-правова, кримінальна, адміністративна, дисциплінарна) та кореспондування цього переліку ст. 37 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», така відповідальність не може бути кваліфікована інакше, ніж як дисциплінарна відповідальність. Додатковим аргументом є й повна тотожність за змістом негативного наслідку – зупинення діяльності приватного виконавця – одному з передбачених законом дисциплінарних стягнень (п. 3 ч. 1 ст. 41 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»).

Водночас, - відсутність повноцінного засідання Дисциплінарної комісії, - стандартизований характер санкції (1 місяць зупинення діяльності приватного виконавця), - невідображення такого заходу в Єдиному реєстрі приватних виконавців України як факту притягнення до дисциплінарної відповідальності, відображають особливості притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності, характерні для режиму воєнного стану: за змістом – це дисциплінарне стягнення, за правовою природою – це дисциплінарна відповідальність приватного виконавця, за процедурою – спрощений, «екстрений» механізм захисту публічного інтересу у сфері примусового виконання рішень юрисдикційних органів, що тимчасово превалює над повнотою індивідуальних процесуальних гарантій, але не виходить за межі конституційно допустимої моделі юридичної відповідальності.

Абз. 3 п. 5 Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців [3] передбачено, що *приватний виконавець може бути делегований до Дисциплінарної комісії за умови, якщо він не притягувався до дисциплінарної відповідальності* [3]. Відповідно до ч. 4 ст. 41 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» у разі, якщо приватний виконавець *протягом року з дня застосування до нього дисциплінарного стягнення не вчинив нового дисциплінарного проступку*, він вважається таким, що не притягувався до дисциплінарної відповідальності.

До прикладу, згідно з ч. 3 ст. 224 Закону **Республіки Польща** «Про судових виконавців» від 22.03.2018 р. [22] призначення стягнення у вигляді: догани (nagany); грошового стягнення (karu pieniężnej); заборони на прийняття справ за вибором кредитора (zakazu przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela); або зупинення діяльності

судового виконавця (zawieszenia w czynnościach) тягне за собою втрату покараним судовим виконавцем функцій (funkcji) в органах самоврядування судових виконавців (organach samorządu komorniczego) та в дисциплінарній комісії, а також втрату пасивного виборчого права (biernego prawa wyborczego) (права бути обраним; права висувати свою кандидатуру) до органів самоврядування судових виконавців та дисциплінарної комісії на період 3 років від дня набрання рішенням про притягнення судового виконавця до дисциплінарної відповідальності законної сили. Призначення цих стягнень не впливає на належне судовому виконавцю активне виборче право (czynne prawo wyborcze) (право обирати). Втрата пасивного виборчого права особою, раніше обраною до органу самоврядування виконавців, тягне за собою обов'язок негайного складання нею мандату, а якщо вона цього не зробить – обов'язок її відкликання органом, який здійснював вибори. Найбільш далекосяжні наслідки передбачає положення ч. 4 ст. 224 Закону Республіки Польща «Про судових виконавців», згідно з яким призначення стягнення у вигляді звільнення зі служби судового виконавця (wydalenia ze służby komorniczej) тягне за собою втрату можливості повторного призначення (ustratę możliwości ponownego powołania) покараної особи на посаду судового виконавця. Положення ч. 4 ст. 224 Закону «Про судових виконавців» виключає можливість погашення (zatarcie) стягнення.

За законодавством **Франції** у випадку значного порушення (грубого порушення) законодавства комісар юстиції (виконавець) може бути тимчасово відсторонений або звільнений (з посади). У такому випадку він також буде відсторонений від участі у дисциплінарній комісії. Як додаткова санкція, йому може бути заборонено балотуватися до органів самоврядування виконавців на певний період. Немає єдиної шкали щодо цього періоду. Мінімум на той самий термін, що й відсторонення, але, ймовірно, довше. Це стосується як виборів до дисциплінарної комісії, так і до всіх інших самоврядних органів виконавців Франції [19; 18; 20].

08.11.2025 р. **В. Л. Скрипником** у його телеграм-каналі «Дисциплінарна практика та Етика» було опубліковане «Роз'яснення по зупиненню» такого змісту:

«Абзацом третім пункту 5 чинного Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 27.11.2017 № 3791/5, передбачено, що приватний виконавець може бути делегований до Дисциплінарної комісії за умови, якщо він НЕ ПРИТЯГУВАВСЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. При цьому слід звернути увагу, що під час дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», діяльність приватного виконавця може бути ЗУПИНЕНА СТРОКОМ НА ОДИН МІСЯЦЬ на підставі наказу Міністерства юстиції України за поданням керівника структурного підрозділу Міністерства юстиції України, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері примусового виконання рішень, погодженим не менше ніж п'ятьма членами Дисциплінарної комісії, У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ГРУБОГО ПОРУШЕННЯ ПРИВАТНИМ ВИКОНАВЦЕМ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ під час виконання ним професійних обов'язків (підп. 4 п. 6-1 розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (далі – Закон)). Таким чином, можна дійти висновку, що чинне законодавство розмежовує притягнення до дисциплінарної відповідальності приватного виконавця та зупинення строком на один місяць у разі

виявлення ознак грубого порушення приватним виконавцем вимог законодавства щодо примусового виконання рішень, як абсолютні відмінні види санкцій в межах контролю за діяльністю приватних виконавців з боку Міністерства юстиції України. Вказаний висновок також підтверджується наступними положеннями Закону.

I. Підставою для притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку (ч. 1 ст. 38 Закону). При цьому, ч. 2 ст. 38 Закону містить вичерпний перелік альтернативних дефініцій дисциплінарного проступку приватного виконавця, зокрема: 1) факт зайняття діяльністю, несумісною з діяльністю приватного виконавця; 2) порушення правил професійної етики приватного виконавця; 3) розголошення професійної таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; 4) невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків; 5) невиконання статуту Асоціації приватних виконавців України, рішень Ради приватних виконавців України та з'їзду приватних виконавців України. І серед цього переліку відсутнє «грубе порушення приватним виконавцем вимог законодавства щодо примусового виконання рішень».

II. Для притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності до Дисциплінарної комісії приватних виконавців має бути внесене подання Ради приватних виконавців України або Міністерства юстиції України про притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності (ч. 7 ст. 34, ч. 3 ст. 35 Закону). А не подання Департаменту державної виконавчої служби про зупинення діяльності приватного виконавця.

III. Приватний виконавець притягується до дисциплінарної відповідальності на підставі рішення Дисциплінарної комісії приватних виконавців про задоволення відповідного подання Міністерства юстиції України чи Ради приватних виконавців України та застосування до приватного виконавця дисциплінарного стягнення, яке вводиться в дію наказом Міністерства юстиції України (ч. 1 ст. 40, ч. 2 ст. 41 Закону). І, знову ж таки, – а не на підставі подання Департаменту державної виконавчої служби про зупинення діяльності приватного виконавця.

IV. Про застосування до приватного виконавця дисциплінарного стягнення робиться запис у Єдиному реєстрі приватних виконавців України. В свою чергу, за змістом підп. 8 та 9 пункту 1 розділу II Порядку формування і ведення Єдиного реєстру приватних виконавців України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 05.08.2016 № 2431/5, до Єдиного реєстру приватних виконавців України вноситься окремо інформація про зупинення діяльності приватного виконавця та окремо інформація про притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності, і така інформація не ототожнюється між собою.

В контексті майбутніх виборів членів Дисциплінарної комісії приватних виконавців та, беручи до уваги балотування до ДК приватних виконавців, відносно яких є наказ Міністерства юстиції України про зупинення діяльності строком на один місяць, слід звернути увагу на те, що наявність такого факту зупинення діяльності строком на один місяць на підставі підп. 4 п. 6-1 розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону – не є перешкодою для приватного виконавця бути делегованим до Дисциплінарної комісії приватних виконавців, адже в розумінні положень чинного на сьогоднішній день законодавства, це не вважається «притягненням до дисциплінарної відповідальності». Додатковим підтвердженням даного факту може бути доданий до

заяви про участь у виборах витяг з Єдиного реєстру приватних виконавців України, відповідно до якого у полі «Притягнення до дисциплінарної відповідальності» мають бути відсутні відповідні записи.»

Наведемо наші міркування стосовно цього «Роз'яснення по зупиненню».

Уважаємо, що автор «Роз'яснення» штучно розводить два явища, які за суттю збігаються. Так, будь-яке «грубе порушення вимог законодавства щодо примусового виконання рішень» автоматично є або неналежним виконанням обов'язків, або порушенням правил професійної етики, або і тим, і тим одночасно. Твердження В. Л. Скрипника, що «серед цього переліку (ч. 2 ст. 38 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів») відсутнє грубе порушення приватним виконавцем вимог законодавства щодо примусового виконання рішень» і тому воно «не є дисциплінарним проступком», – це софістика: відсутність такого словесного формулювання не означає відсутності явища. Фактичний склад діяння входить у вже наявні загальні законодавчі формули. Тобто, автором «Роз'яснення» робиться такий собі словесний трюк: «якщо в нормі не прописане таке словесне формулювання – значить, це інше правове явище». З огляду на положення загальної теорії права, це хибне ототожнення словесного формулювання з правовою природою явища.

Автор «Роз'яснення по зупиненню» ігнорує те, що зупинення діяльності приватного виконавця згідно з тепер чинною «воєнною процедурою» – за змістом дисциплінарний захід підвищеної превенції. Підп. 4 п. 6-1 розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» передбачає «виявлення ознак грубого порушення вимог законодавства». Тобто, зміст порушення є дисциплінарним (порушення закону приватним виконавцем при виконанні професійних обов'язків). Захід у вигляді тимчасового зупинення діяльності є класичним інструментом дисциплінарної відповідальності (спрямований, передусім, на захист прав сторін, репутації професії, публічного інтересу тощо). Те, що Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», з огляду на юридичну техніку, «выводить» цю процедуру в Прикінцеві та перехідні положення і називає таке стягнення «зупиненням діяльності», а не «дисциплінарним стягненням», не змінює його природи як заходу дисциплінарного впливу. Розводити їх як «абсолютно різні види санкцій» – спекулятивно, бо і підстави, і мета, і наслідки – типово дисциплінарні.

Аргумент В. Л. Скрипника «це не притягнення, бо подання подає не той суб'єкт / форма інша» базується на хибній презумпції: ніби, притягнення до дисциплінарної відповідальності можливе виключно за процедурою, передбаченою ст.ст. 38–41 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» і тільки за поданням, сформульованим в один спосіб. Натомість, притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності не зводиться виключно до «довоєнної» процедури, а є офіційним встановленням факту дисциплінарного проступку і застосування заходу дисциплінарного характеру. «Воєнна процедура» зупинення діяльності приватного виконавця за ознаками грубого порушення, погодженого щонайменше п'ятьма членами Дисциплінарної комісії, є тією ж самою дисциплінарною реакцією, тільки в іншій процесуальній формі. Тобто, автор редукує зміст категорії «притягнення до дисциплінарної відповідальності» до єдиної

довоєнної процедури, залишаючи поза увагою іншу, тепер чинну, передбачену Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» процедуру.

Теза В. Л. Скрипника: «у Реєстрі приватних виконавців існує окреме поле для зупинення діяльності і окреме – для притягнення до дисциплінарної відповідальності, отже, йдеться про принципово різні за правовою природою явища», є маніпулятивною і не витримує критики ані з огляду на логіко-правовий, ані методологічний аналіз. Так, структура Єдиного реєстру приватних виконавців України є виключно інструментом обліку та інформаційного відображення статусу виконавця, а не джерелом чи критерієм матеріально-правової кваліфікації його діянь. Поділ відомостей у Реєстрі на окремі рубрики зумовлений вимогами зручності пошуку, прозорості та технічної логістики даних, але сам по собі не конституює онтологію правових явищ і не може підміняти собою «*notam juris*». З того, що інформація про зупинення діяльності та про застосовані дисциплінарні стягнення відображається в Реєстрі в різних полях, жодним чином не впливає, що зупинення не має дисциплінарної природи або не може розглядатися як юридично релевантний індикатор небездоганності професійної репутації приватного виконавця. Форма технічної фіксації не скасовує змісту заходу як прояву державного примусу у відповідь на правопорушення. Отже, апеляція В. Л. Скрипником до внутрішньої технічної архітектури Реєстру як до «доказу» відсутності дисциплінарної відповідальності є черговим різновидом софістики: автор здійснює підміну норми права та її змістовну інтерпретацію допоміжним обліковим інструментом, який має виключно сервісний, технічний, а не правовизначальний характер.

Автор «Роз'яснення» ігнорує телеологію абз.3 п.5 Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців. Формулювання «приватний виконавець може бути делегований до Дисциплінарної комісії за умови, якщо він не притягувався до дисциплінарної відповідальності» має цілком прозору «*ratio legis*». Передусім, йдеться про те, що до складу органу дисциплінарної юрисдикції повинні входити особи з бездоганною професійною репутацією («*bona fama*»), щодо яких не було встановлено жодних серйозних сумнівів у добросовісності та законності їхньої діяльності. Це є інституційною гарантією довіри як усередині професійної спільноти, так і з боку суспільства до Дисциплінарної комісії як органу, який за своїми етичними та професійними стандартами має стояти вище «середнього рівня» («*judex esse debet supra partes*»). Тлумачення, за яким приватний виконавець, стосовно якого Міністерством юстиції вже застосовано крайній запобіжний захід – зупинення діяльності за ознаками грубого порушення законодавства, – вважається «повністю бездоганним» і таким, що відповідає критеріям добору до складу Дисциплінарної комісії приватних виконавців, очевидно, суперечить цій меті норми. Подібний підхід демонструє зловживання буквальним тлумаченням («*interpretatio grammatica*»), яке використовується всупереч телеологічному та системному тлумаченню («*interpretatio teleologica et systematica*») і, як наслідок, нівелює захисний сенс відповідної вимоги Положення.

В. Л. Скрипником у своєму «Роз'ясненні по зупиненню» зроблено спробу «відбілювання» репутації кандидатів до складу Дисциплінарної комісії приватних виконавців. Однак, йдеться не про дрібний недогляд, а про констатацію у Наказі

Міністерства юстиції ознак «грубого порушення» закону приватним виконавцем, що вже саме по собі є інституційно несумісним зі статусом члена органу дисциплінарної юрисдикції у професії суспільної довіри. У такій конфігурації «*praesumptio innocentiae*» не може тлумачитися як «*carte blanche*» для ігнорування елементарних стандартів обережності та вимог до бездоганної професійної репутації. З позицій професійної етики та загальних засад функціонування професій суспільної довіри («*professiones fiduciae*») факт існування відповідного акта Мін'юсту про виявлення ознак грубого порушення закону є достатньою підставою для тимчасового недопущення такої особи до складу Дисциплінарної комісії.

У «Роз'ясненні по зупиненню» автор ігнорує вимоги верховенства права та публічного, суспільного інтересу. Модель, за якої приватний виконавець, діяльність якого офіційно зупинена наказом Міністерства юстиції за грубе порушення ним законодавства, одночасно зберігає можливість висувати свою кандидатуру та бути обраним і призначеним до органу, уповноваженого ухвалювати рішення про дисциплінарні стягнення щодо колег, з позицій принципу правовладдя («*rule of law*») є концептуально неспроможною. Така конструкція девальвує довіру до інституту дисциплінарної юстиції як одного з ключових механізмів саморегуляції професії суспільної довіри; породжує очевидний конфлікт інтересів і формує враження корпоративної «кругової поруки», коли Дисциплінарна комісія перетворюється на інструмент взаємного прикриття, а не на гаранта належної професійної поведінки; суперечить загальноєвропейським підходам до формування дисциплінарних органів у професійних спільнотах з особливим публічним статусом (судді, адвокати, нотаріуси, судові виконавці), де бездоганна репутація члена такого органу є не факультативною перевагою, а базовою передумовою його легітимності. У правопорядку, що претендує на відповідність європейським стандартам, така конструкція суперечить засаді «*good governance*» і принципу «*accountability*» – орган, що сам демонструє толерантність до грубих порушень закону, не може легітимно вимагати дотримання стандартів від інших. Автором «Роз'яснення» не здійснене нейтральне, добросовісне тлумачення норми, а – спробу «юридичної акробатики» – побудови інтерпретаційної схеми, покликаної легітимувати політично чи корпоративно бажаних кандидатів, нехтуючи при цьому фундаментальними вимогами верховенства права та захисту публічного інтересу.

Кінцева теза В. Л. Скрипника на кшталт «наявність наказу про зупинення діяльності не є перешкодою для делегування приватного виконавця до складу Дисциплінарної комісії» не знаходить підстав ні в *буквальному* (теза автора «не притягувався до дисциплінарної відповідальності»), очевидно, дисонує з фактом застосування до нього надзвичайного запобіжного заходу за ознаками грубого порушення ним закону, що є санкціонованою державою негативною оцінкою його професійної поведінки), ні в *системному* (спеціальна «воєнна процедура» зупинення діяльності приватного виконавця інтегрована в загальну дисциплінарну архітектуру контролю за діяльністю приватних виконавців: вона спирається на оцінку тих самих суб'єктів (Міністерство юстиції, члени Дисциплінарної комісії) і переслідує ідентичні цілі – захист прав учасників виконавчого провадження та охорону публічного інтересу), ні в *телеологічному* (вимога «не притягувався до дисциплінарної відповідальності» покликана саме відсікати кандидатів із проблемною

дисциплінарною історією або хоча б із серйозними сумнівами щодо їх доброчесності, а не легалізувати таких осіб через формально-технічне розмежування термінів і полів Реєстру, тобто якщо поставити питання: чи відповідає включення такої особи до складу Дисциплінарної комісії приватних виконавців меті норми – забезпечити чесність, бездоганність і незалежність дисциплінарного органу? Відповідь – очевидно, ні. Отже, таке тлумачення є протиправним як телеологічно дефектне) тлумаченні чинного законодавства.

Отже, з урахуванням наведеного нами вище, аргументація автора «Роз'яснення» не може вважатися зразком об'єктивної, неупередженої інтерпретації норм права. Вона, радше, є прикладом висновку «pro domo sua» – побудови зручної для вузького кола зацікавлених суб'єктів «інтерпретаційної конструкції», що свідомо ігнорує матеріальний зміст установлених порушень і підриває етичну та інституційну архітектуру професії приватного виконавця як представника професії суспільної довіри. Автор «Роз'яснення» намагається довести, що «чорне – не чорне, якщо ми назвемо його темно-сірим», хоча логіка законодавця й етика професії приватного виконавця вимагають протилежного – щонайменше відсторонення осіб із таким «шлейфом» від участі в Дисциплінарній комісії.

Наведені нами аргументи знайшли **підтвердження у судовій практиці**. Так, у Постанові Першого апеляційного адміністративного суду від 06.11.2025 р. у справі № 200/7873/24 (провадження № 850/518/25) [4] вказано: «альтернативним механізмом впливу (заходом реагування) на процес здійснення приватним виконавцем своєї діяльності в умовах воєнного стану, згідно із підпунктом 4 пункту 6⁻¹ розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону № 1403-VIII під час дії воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» є можливість зупинення діяльності приватного виконавця строком на один місяць на підставі наказу Міністерства за поданням керівника структурного підрозділу Міністерства, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері примусового виконання рішень, погодженим не менше ніж п'ятьма членами Дисциплінарної комісії, у разі виявлення ознак грубого порушення (мотивоване обґрунтування грубості порушення визначається у тексті наказу) приватним виконавцем вимог законодавства щодо примусового виконання рішень під час виконання ним професійних обов'язків.

Аналізуючи статтю 41, пункт 6⁻¹ розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону № 1403-VIII та положення особливостей діяльності приватних виконавців у період дії в Україні воєнного стану, суд дійшов до висновку щодо необґрунтованості твердження відповідача, що зупинення діяльності приватного виконавця не є видом дисциплінарної відповідальності приватного виконавця.»

З огляду на наведені фрагменти судової аргументації можемо констатувати, що правозастосовна практика підтвердила не лише формально-юридичну, а й аксіологічну слушність викладеної у нашій статті позиції: зупинення діяльності приватного виконавця на підставі підп. 4 п. 6⁻¹ розділу IV Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» є дисциплінарною відповідальністю з особливостями процедури, спрямованою на захист прав учасників виконавчого провадження, публічного інтересу та «fides publica» щодо інституту приватного виконання. Отже, судом визнано «воєнний» механізм зупинення діяльності приватного виконавця органічною складовою єдиної дисциплінарної моделі

контролю за діяльністю приватних виконавців і відкинуто формалістичні спроби нівелювати його дисциплінарний характер, демонструючи, що у зрілому правопорядку доктринальне розуміння юридичної відповідальності та судове тлумачення норми сходяться в одній точці – пріоритеті відповідальності публічного мандата перед зручністю його носія.

Проаналізуємо *юридичні наслідки участі особи, яка не відповідає вимозі «не притягувався до дисциплінарної відповідальності», у роботі Дисциплінарної комісії*. У цьому контексті видається доцільним розрізнити два взаємопов'язані аспекти: дефект легітимності складу органу; дійсність рішень, ухвалених за участі такого члена в Дисциплінарній комісії.

Якщо до складу Дисциплінарної комісії включається особа, яка, очевидно, не відповідає імперативно встановленим законом критеріям (зокрема вимозі «не притягувався до дисциплінарної відповідальності» у її змістовному, а не виключно формально-технічному значенні), такий склад органу є протиправно сформованим. Маємо справу з органом у статусі «*organum defectuosum*». Як відомо, для колегіального органу його формування на законних підставах є конститутивною умовою його компетентності. Участь у засіданнях комісії члена, який неправомірно призначений до її складу, означає, що орган у відповідній частині діє «*ultra vires*» – поза межами наданих йому повноважень, оскільки волевиявлення суб'єкта, який не мав права входити до складу комісії, не може вважатися елементом волі належно легітимованого органу.

Щодо питання дійсності рішень Дисциплінарної комісії, ухвалених за участі такого члена. З огляду на загальні засади публічного права, на рішення такого органу поширюється презумпція чинності («*praesumptio validitatis actuum*»), доки вони не будуть скасовані судом, але вони обтяжені істотним процедурним дефектом – ухвалені органом у неправомочному складі. Це створює для заінтересованих осіб вагому підставу для їх оскарження як таких, що прийняті з грубим порушенням порядку формування Дисциплінарної комісії.

Щонайменше ті рішення Дисциплінарної комісії, у яких голос «дефектного» члена був вирішальним для простої більшості або його участь була необхідною для формування кворуму, можуть кваліфікуватися як такі, що не відображають волі належно сформованого органу. Це надає додатковий аргумент на користь їх скасування, оскільки фактична воля компетентного органу без участі «неналежного» члена могла би бути іншою.

Рішення Дисциплінарної комісії, до складу якої, всупереч прямій забороні, включено особу, яка не відповідає вимогам до членів комісії, мають розцінюватися як «функціонально нікчемні». Навіть якщо закон прямо не кваліфікує їх як нікчемні, істотний дефект легітимації складу Дисциплінарної комісії означає відсутність належного суб'єкта владних повноважень для їх ухвалення, а отже – відсутність правомірного волевиявлення органу як такого.

У будь-якому випадку кожне рішення Дисциплінарної комісії, ухвалене за участі такої особи, об'єктивно стає «вразливим» у судовому порядку; в інтересах правової визначеності та відновлення довіри до Дисциплінарної комісії доцільним є перегляд (або повторне ухвалення належним складом) усіх рішень, прийнятих у період перебування цієї особи у складі комісії.

Отже, рішення Дисциплінарної комісії приватних виконавців, ухвалені за участі такої особи, мають розглядатися як прийняті органом у неправомочному складі і, відповідно, як такі, що можуть бути скасовані або визнані недійсними, особливо у випадках, коли голос цієї особи був вирішальним для досягнення більшості чи забезпечення кворуму.

У цьому контексті показовою є **позиція Окружного адміністративного суду міста Києва** щодо наслідків ухвалення рішень органом у неправомочному складі. Так, у рішенні від 05.09.2018 р. у справі № 826/8311/18 [4] судом зроблено висновок, що головування та участь в засіданні комісії особи, повноваження якої було припинено, свідчать про прийняття рішення неуповноваженим складом комісії. Зазначений підхід повністю кореспондує висловленій нами вище у цій статті позиції про те, що включення до складу Дисциплінарної комісії приватних виконавців особи, яка не відповідає імперативним критеріям добору (зокрема вимозі «не притягувався до дисциплінарної відповідальності» у її матеріальному розумінні), формує «defectus compositionis» органу і, як наслідок, ставить під сумнів належну компетентність такого складу комісії та легітимність ухвалених ним рішень.

Окремої уваги, на нашу думку, потребує інституціоналізація попереднього контролю за доббором членів Дисциплінарної комісії приватних виконавців. Доцільно передбачити в Законі України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» повноваження Міністерства юстиції України щодо здійснення обов'язкової перевірки кандидатів до складу Дисциплінарної комісії, обраних З'їздом приватних виконавців України, на предмет дотримання встановлених законом і підзаконними актами кваліфікаційних вимог. Така перевірка має охоплювати, зокрема, відсутність у кандидата непогашених дисциплінарних стягнень, фактів зупинення діяльності у зв'язку з ознаками грубого порушення законодавства щодо примусового виконання рішень, наявність чи відсутність триваючих дисциплінарних проваджень або процедур зупинення діяльності, а також інші релевантні обставини, що можуть свідчити про так званий дефіцит дисциплінарної надійності кандидата. У разі виявлення таких обставин Міністерство юстиції України повинно бути наділене повноваженням відмовити у затвердженні відповідної кандидатури та надати строк АПВУ для заміни кандидата. Подібний механізм попереднього «фільтра» дозволить, з одного боку, зберегти автономію професійного самоврядування у формуванні персонального складу Дисциплінарної комісії приватних виконавців, а з другого – гарантувати, що членами Дисциплінарної комісії будуть лише особи з бездоганною дисциплінарною репутацією, чим посилюватиметься як публічна довіра до інституту приватного виконання, так і відповідність української моделі стандартам «*professiones fiduciae*».

Висновки

Норма абз. 3 п. 5 Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців встановлює однозначну кваліфікаційну вимогу: приватний виконавець може бути делегований до Дисциплінарної комісії за умови, якщо він не притягувався до дисциплінарної відповідальності. Структура цієї норми свідчить про її імперативний, а

не рекомендаційний характер: йдеться не про бажану рису, а про безумовний бар'єр для членства у Дисциплінарній комісії приватних виконавців.

Протиставлення «притягнення до дисциплінарної відповідальності» і «зупинення діяльності за ознаками грубого порушення законодавства про виконавче провадження» є спробою штучно розірвати цілісний нормативний контекст.

Вимога «не притягуватися до дисциплінарної відповідальності» спрямована не на формальну перевірку наявності / відсутності запису в окремому полі Єдиного реєстру приватних виконавців України, а на забезпечення бездоганності репутації кожного потенційного члена Дисциплінарної комісії. Мета цієї норми – гарантувати, що орган, який здійснює оцінку професійної поведінки інших приватних виконавців і застосовує до них найсуворіші професійні санкції (аж до припинення діяльності приватного виконавця), складається з осіб, щодо яких держава не виявляла серйозних претензій у частині дотримання законодавства, етичних стандартів та обов'язків, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням примусового виконання рішень. Наявність Наказу Міністерства юстиції України про зупинення діяльності приватного виконавця строком на один місяць за грубе порушення закону є індикатором того, що така особа не відповідає стандарту бездоганної репутації.

Професія приватного виконавця належить до професій суспільної довіри. Це означає, що до неї застосовується підвищений етичний стандарт – як щодо звичайного виконання повноважень, так і щодо участі в колегіальних органах дисциплінарної юстиції. Член Дисциплінарної комісії приватних виконавців втілює в собі «етичний та професійний еталон» для всієї спільноти: саме він оцінює, чи відповідає поведінка колег вимогам закону й професійної етики, чи є порушення настільки істотними, щоб виправдати застосування найтяжчих стягнень, включаючи позбавлення права на здійснення діяльності.

Залучення до складу Дисциплінарної комісії особи, стосовно якої вже встановлено факт грубого порушення законодавства щодо примусового виконання рішень, призводить до глибокого аксіологічного дисонансу: той, чия власна практика виконання рішень викликає серйозні сумніви в частині законності й доброчесності, отримує повноваження оцінювати й карати інших за аналогічні чи навіть менш тяжкі порушення. Така конструкція суперечить справедливості і руйнує моральне підґрунтя самого «права на покарання», яким наділена Дисциплінарна комісія. За таких умов вона втрачає «моральний мандат» на здійснення дисциплінарної юстиції.

З огляду на принципи верховенства права та «good governance» включення до складу Дисциплінарної комісії приватного виконавця, чия діяльність уже була поставлена під сумнів у формі зупинення через ознаки грубого порушення закону, створює системну загрозу публічній довірі. Такий склад органу є об'єктивно упередженим: він створює ризик надмірної лояльності до інших порушників, культивує атмосферу корпоративної солідарності «над законом» і породжує у суспільства враження існування замкненої корпорації, яка здатна толерувати серйозні деформації професійної поведінки. Делегування до Дисциплінарної комісії осіб, щодо яких застосовувалися заходи реагування за ознаки грубих порушень законодавства, формує у суспільства уявлення про толерування девіантної поведінки всередині професійної спільноти й підриває авторитет як Асоціації приватних виконавців України, так і Міністерства юстиції.

Дефектний склад Дисциплінарної комісії означає порушення умов її компетентності. Якщо членом органу стає особа, яка не відповідає імперативно визначеним кваліфікаційним вимогам (у цьому разі – вимозі про непритягнення до дисциплінарної відповідальності), то орган «de facto» діє у неправомочному складі. Це тягне за собою істотний процедурний дефект усіх рішень, ухвалених за участі такого члена. Принаймні для рішень, де голос особи з дефектним статусом був необхідним для формування кворуму чи забезпечення простої більшості, виникають серйозні підстави для визнання їх такими, що ухвалені неналежним суб'єктом владних повноважень і можуть бути скасовані як такі, що прийняті з істотним порушенням порядку формування органу.

З урахуванням наведеного доцільним видається нормативне закріплення низки таких наших пропозицій.

Слід доповнити абз. 3 п. 5 Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців та відповідні норми Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» положенням, згідно з яким до складу Дисциплінарної комісії не можуть бути делеговані приватні виконавці: щодо яких застосовано дисциплінарне стягнення, що не погашене або не зняте у встановленому законом порядку; щодо яких упродовж визначеного періоду часу (наприклад, останніх 3 років) застосовувалися заходи зупинення діяльності на підставі підп. 4 п. 6⁻¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону у зв'язку з виявленням ознак грубого порушення законодавства щодо примусового виконання рішень; щодо яких триває провадження за поданням про притягнення до дисциплінарної відповідальності чи провадження про зупинення діяльності у зв'язку з ознаками грубого порушення законодавства.

Необхідно передбачити автоматичне припинення повноважень члена Дисциплінарної комісії приватних виконавців у разі: застосування до нього дисциплінарного стягнення; видання наказу про зупинення діяльності у зв'язку з ознаками грубого порушення законодавства щодо примусового виконання рішень. У такому разі орган, який делегував цю особу (З'їзд приватних виконавців, Мін'юст чи Рада суддів України), зобов'язаний у визначений строк делегувати іншого представника, який відповідає усім кваліфікаційним вимогам.

Пропонуємо нормативно закріпити повноваження Міністерства юстиції України щодо обов'язкової попередньої перевірки кандидатів, обраних З'їздом приватних виконавців України до складу Дисциплінарної комісії, на предмет відповідності всім кваліфікаційним та дисциплінарним вимогам (зокрема, відсутність у кандидата непогашених дисциплінарних стягнень, фактів зупинення діяльності у зв'язку з ознаками грубого порушення законодавства щодо примусового виконання рішень, наявність чи відсутність триваючих дисциплінарних проваджень або процедур зупинення діяльності, а також інші релевантні обставини), із повноваженням відмови у затвердженні кандидатури й вимогою її заміни.

Аргументація, яка штучно розводить дисциплінарну відповідальність і зупинення діяльності у зв'язку з грубим порушенням закону, є методологічно хибною, спирається на формалістичне тлумачення норм та ігнорує аксіологічний зміст дисциплінарної відповідальності. Така позиція має характер софістики й правового

формалізму, що маскує реальний рівень ризику для прав осіб, які беруть участь у виконавчому провадженні.

Вимога «не притягувався до дисциплінарної відповідальності» у контексті формування складу Дисциплінарної комісії має тлумачитися широко – як вимога бездоганної дисциплінарної репутації, вільної від фактів застосування до особи будь-яких заходів реагування за грубі порушення законодавства. Лише за таких умов дисциплінарна юстиція приватних виконавців відповідатиме стандартам верховенства права, професійної етики й публічної довіри.

Список використаних джерел

1. Верба О. Б. Притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності: деякі зауваги. *Вісник Асоціації приватних виконавців України* / гол. редкол. О. Верба. Київ: АПБУ, 2024. № 1 (2). 208 с. С. 49–54. URL : https://drive.google.com/file/d/19wHo51PxJ5zO7VN5LvSj7bpQREEGmVU_/view.
2. Конституція України : Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців, затверджене Наказом Міністерства юстиції України від 27.11.2017 р. № 3791/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1442-17#Text>.
4. Постанова Першого апеляційного адміністративного суду від 06.11.2025 р. у справі № 200/7873/24 (провадження № 850/518/25). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131587988>.
5. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>.
6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
7. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч посібник. Вид. 10-е, доповнене. Львів: Край, 2008. 224 с.
8. Рекомендація Rec (2003) 17 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо примусового виконання : Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 851 засіданні заступників міністрів 09.09.2003 р. URL : https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/rec_2003_17_2003_09_09.pdf.
9. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 05.09.2018 р. у справі № 826/8311/18 (реєстраційний номер судового рішення 76377704). URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/76377704/>.
10. Соломко О. В. Юридична відповідальність приватних виконавців: поняття, правова природа, види, порядок притягнення. *Вісник Асоціації приватних виконавців України* / гол. редкол. О. Верба. Київ: АПБУ, 2024. No 1 (2). 208 с. С. 158–162. URL : https://drive.google.com/file/d/19wHo51PxJ5zO7VN5LvSj7bpQREEGmVU_/view.
11. Шемшученко Ю. С. Відповідальність юридична. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К. : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 1: А–Г. 672 с.
12. CEPEJ. Guidelines for a Better Implementation of the Existing Council of Europe's Recommendation on Enforcement (CEPEJ(2009)11REV2) : adopted by the CEPEJ at its 14th

plenary meeting (Strasbourg, 9–10 December 2009). Strasbourg, 17 December 2009. URL : <https://old.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/cepej/22-kerivnuuy%20pryncup4.pdf>.

13. Civil enforcement in the EU: a comparative overview (Comparative Report, Project Deliverable D.8, February 2021), by Dr. Maria Mousmouti, Dr. Haris Meidanis, and Jos Uitdehaag, coordinated by Annie Camarioti, funded by the European Union's Justice Programme (2014–2020). 51 p. URL : <https://www.enforcementatlas.eu/wp-content/uploads/2021/03/EU-Enforcement-Atlas-Comparative-Report.pdf>.

14. Garner, Bryan A., McDaniel, Becky R, Schultz, David W. *Black's Law Dictionary*. Pocket Edition, West Group, 1996. 703 s.

15. Guidelines for the development of a normative framework for professional behaviour and responsibilities of enforcement agents = Керівні принципи щодо розробки нормативної бази професійної поведінки та відповідальності судових виконавців / Union Internationale des Huissiers de Justice et des Officiers Judiciaires (UIHJ) ; Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Open Regional Fund for South-East Europe – Legal Reform. Скоп'є, 2020. 45 с. URL : https://www.uihj.com/wp-content/uploads/2021/02/Guidelines_EN_web-Jos-Uitdehaag.pdf.

16. Nawrocki M. Odpowiedzialność dyscyplinarna komornika sądowego. Sopot : Currenda, 2020. 322 s.

17. Odpowiedzialność dyscyplinarna w systemie polskiego prawa represyjnego : analiza aspektów materialnoprawnych na przykładzie wybranych pragmatyk zawodowych / Dominika Bek, Jakub Hanc, Anna Jaworska-Wieloch, Olga Sitarz, Piotr Zawiejski. Wyd. I. Warszawa : Wydawnictwo Poltext, 2019. 337 s.

18. Ordonnance n° 2016-728 du 2 juin 2016 relative au statut de commissaire de justice. *Journal officiel de la République française*. JORF n°0128 du 3 juin 2016. URL : <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000032623732/>.

19. Ordonnance n° 2022-544 du 13 avril 2022 relative à la déontologie et à la discipline des officiers ministériels. *Journal officiel de la République française*. JORF n°0088 du 14 avril 2022. Texte n° 41. URL : <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000045570925>.

20. Ordonnance n° 45-1418 du 28 juin 1945 relative à la discipline des notaires et de certains officiers ministériels. *Journal officiel de la République française*. URL : <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000705634>.

21. Part 7. Deontological and professional standards for judicial officers or enforcement agents. / Розділ 7. Деонтологічні та професійні стандарти для виконавців або осіб, які здійснюють примусове виконання. *Global Code of Enforcement*. 3rd ed. May 2024. UIHJ Publishing, 2024. 153 p. Переклала українською мовою: О. Б. Верба. *Вісник Асоціації приватних виконавців України* / гол. редкол. О. Верба. Київ: АПВУ, 2025. No 2 (6). 180 с. С. 78–89. https://drive.google.com/file/d/1mcEnthVXQaqjK4d5JMSOT4HrHQtyfj_G/view.

22. Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. 2018 poz. 771). URL : <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000771/T/D20180771L.pdf>.